

ÖZEL YETENEKLİLİK BÜLTENİ

ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Genel Yayın Yönetmeni

Doç. Dr. Mustafa OTRAR

Editör

Meryem KABATAŞ

Hazırlayan

Dr. Osman YAĞBASANLAR

Katkıda Bulunanlar

Ruveyda ŞEN

Tashih

Sevil CANPOLAT

Grafik Tasarım ve Uygulama

Celalettin ŞİŞMAN

Bu yayının tüm hakları T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne aittir. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Özel Yeteneklilik Nedir?

Özel yeteneklilik, geleneksel olarak yalnızca yüksek zekâ (IQ) puanları (genellikle 130 ve üzeri) ile tanımlanmış olsa da günümüzde çok daha kapsamlı ve çok boyutlu bir kavram olarak ele alınmaktadır. Modern tanımlar, bireyin bir veya daha fazla alanda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterme potansiyelini vurgulamaktadır.

Renzulli'ye (2011) göre özel yeteneklilik; ortalamanın üzerinde yetenek, güçlü görev sorumluluğu ve adanmışlık ile yaratıcılıktan oluşan üç temel unsurun birleşimidir. Dünyada kabul gören bir başka tanıma göre ise özel yetenekliler, "zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yüksek performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanmayan hizmet veya faaliyetlere ihtiyaç duyan çocuklar" olarak belirtilmiştir (NAGC, 2019). Türkiye'de ise özel yetenekli birey, yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2024).

Özel yeteneklilik yalnızca yüksek IQ ile sınırlı değildir; yaratıcılık, liderlik, sanat ya da akademik alanlarda üstün performansı da kapsar. Modern tanımlar, bireyin potansiyelini ve bu potansiyeli geliştirmek için özel destek ihtiyacını vurgular. Türkiye'de ise özel yetenekli bireyler, yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen ve farklı alanlarda yüksek performans gösteren kişiler olarak tanımlanmaktadır.

Özel Yeteneklilik Sebepleri Nelerdir?

Özel yeteneklilik; çok boyutlu bir olgu olarak genetik, çevresel ve bireysel faktörlerin karmaşık bir etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu etkileşimin de bireylerin potansiyellerini açığa çıkardığı belirtilmektedir (Subotnik, Olszewski-Kubilius & Worrell, 2011).

Genetik Faktörler: Araştırmalar, zekânın kalıtlılabirliğinin önemli olduğunu göstermektedir. Tek yumurta ikizleri üzerine yapılan çalışmalar, genetik benzerlik arttıkça zekâ puanlarındaki benzerliğin de arttığını ortaya koymuştur (Plomin & Deary, 2015). Ancak belirli genlerden ziyade birçok genin küçük etkilerinin birleşiminden söz edilmektedir.

Çevresel Faktörler: Genetik potansiyelin ortaya çıkması için uygun çevresel koşullar kritik öneme sahiptir. Erken dönemde zenginleştirilmiş öğrenme ortamları, ebeveynin teşviki, kaliteli eğitim olanakları, sosyoekonomik imkânlar ve kültürel fırsatlar, bireyin potansiyelini gerçekleştirmesinde belirleyici rol oynamaktadır.

Bireysel Faktörler: Bireyin motivasyon, içsel merak ve öğrenmeye açıklık gibi karakteristik özelliklerinin yer aldığı faktörler potansiyelin ortaya çıkmasını etkilemektedir.

Özel yeteneklilik, genetik, çevresel ve bireysel faktörlerin karmaşık bir etkileşimi sonucu ortaya çıkar. Genetik potansiyel için uygun çevresel koşullar (ebeveyn teşviki, kaliteli eğitim) büyük önem taşır.

Özel Yeteneklilik Nasıl Tanılanır?

Günümüzde özel yetenekli bireylerin tanılanması, çoklu ölçüt ve veri kaynaklarının kullanıldığı kapsamlı bir değerlendirme süreciyle gerçekleştirilmektedir (Bildiren, 2018). Bu süreçlerde kullanılan bazı araçlara aşağıda yer verilmiştir.

Standardize Zekâ ve Yetenek Testleri: WISC-IV, Stanford-Binet gibi profesyonel alan uzmanları tarafından bireysel olarak uygulanan zekâ testleri temel araçlardır. Ancak tek başına yeterli olmadığı vurgulanmaktadır (Pfeiffer, 2015).

Yaratıcılık Testleri: Bireyin benzersiz fikirler üretme, problemlere alışılmadık çözümler bulma kapasitesini ölçen ölçme araçlarıdır.

Başarı Testleri: Belirli akademik alanlardaki (matematik, fen, dil vb.) bilgi ve performans düzeyini değerlendiren

ölçme araçlarıdır.

Gözlem ve Derecelendirme Ölçekleri: Öğretmen ve ebeveyn gözlemleri, çocuğun sınıf içi ve dışı davranışlarını, liderlik, merak ve öğrenme motivasyonunu değerlendirmede oldukça önemli olan ölçme ve değerlendirme araçlarıdır.

Öğrenci Portfolyoları: Bireyin projeleri, eserleri ve yaptığı çalışmalar yoluyla yeteneğini sergilemesine olanak tanıyan değerlendirme dosyalarıdır.

Tanılamada farklı sosyoekonomik ve kültürel geçmişlerden gelen çocukların potansiyelini gözden kaçırmamak için ön yargıdan arınmış değerlendirme araçları kullanılması önerilmektedir (Bildiren, 2018; Pfeiffer, 2015).

Türkiye’de Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi’ne (MEB, 2024) göre özel yetenekli bireylerin tanılma süreci aşağıdaki şekilde yürütülmektedir:

Gözlem Formları: Sınıf öğretmenlerinin ailelerle görüşerek doldurdıkları, çocuğun davranışlarını ve potansiyelini değerlendiren gözlem formları, tanılamanın yönlendirme aşamasını oluşturmaktadır.

Grupla Tarama Uygulaması: Yönlendirme aşamasının ardından içeriğinde ön yargıdan arınmış özelliklerin yer aldığı bir ölçme aracı tablet bilgisayarlar üzerinden uygulanmaktadır. Bu uygulamada gereken yeterliliği gösteren öğrenciler, bireysel değerlendirme aşamasına geçebilmektedir.

Bireysel Değerlendirme: Grup taramasında ön plana çıkan öğrenciler, alanında uzman standardize zekâ testi uygulayıcıları tarafından Bakanlığımızın karar verdiği zekâ testleri ile bireysel olarak değerlendirilmektedirler. Bu değerlendirmede gereken yeterliliği gösteren öğrenciler ise BİLSEM’e kayıt hakkı elde etmektedirler.

Elde edilen tüm veriler (gözlemler, tarama sonuçları ve bireysel değerlendirme) hiyerarşik bir yapıda değerlendirilmektedir. Bu süreç, tanımda belirtilen “yüksek düzeyde performans” kriterinin nesnel ve çok yönlü ölçütlerle değerlendirilmesini amaçlamaktadır.

Özel yetenekli bireylerin tanılanması, kapsamlı bir değerlendirme sürecini gerektirir. Tek bir test (örneğin WISC-IV) yeterli değildir ve yaratıcılık testleri, gözlemler ve portfolyolar gibi farklı veri kaynakları kullanılır.

Özel Yeteneklilik

Alt Türleri Nelerdir?

Özel yeteneklilik, tek tip bir yapıdan ziyade çok boyutlu ve karmaşık yapılardan oluşan bir kavramdır. Bireyler, farklı alanlarda ve farklı düzeylerde yetenekler sergileyebilirler. Bu nedenle alan yazınında özel yetenekliliği sınıflandırmak için çeşitli modeller geliştirilmiştir. En yaygın kabul gören alt türler aşağıda sunulmuştur:

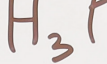
Genel Zihinsel Yetenek: Bu alt tür, geleneksel olarak yüksek IQ (130 ve üzeri) ile ilişkilendirilmektedir. Bu bireyler genel öğrenme, problem çözme, mantık yürütme ve soyut düşünme becerilerinde akranlarına göre belirgin bir üstünlük gösterirler. Genellikle karmaşık kavramları hızla kavrar ve farklı alanlara kolayca uygulayabilirler (Pfeiffer, 2015).

Özel Akademik Yetenek: Genel zihinsel yetenekten farklı olarak bu bireyler, belirli bir akademik disiplinde (örneğin matematik, fizik, tarih, edebiyat veya yabancı dil) olağanüstü bir performans sergilerken diğer alanlarda ortalamanın biraz üzerinde veya hatta yaşlılarıyla aynı düzeyde olabilirler. Bu durum, yeteneğin alana özgü olduğunu göstermektedir (Winner, 2000).

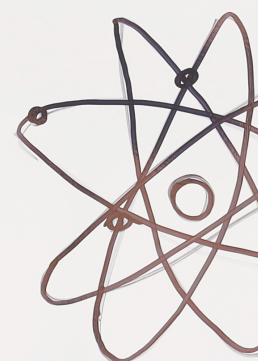
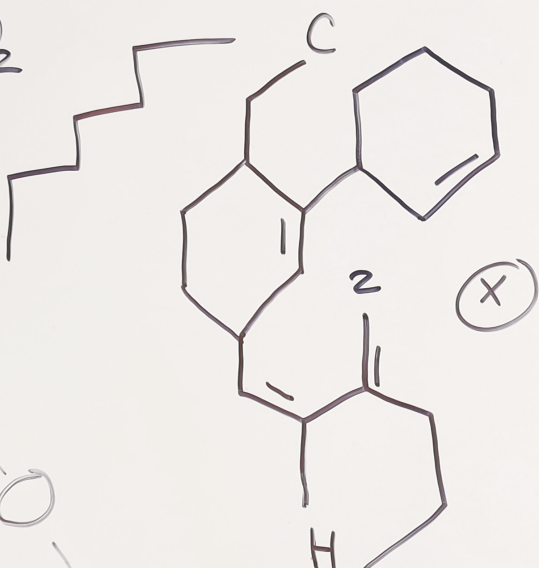
Yaratıcı Yetenek: Bu alt tür orijinal fikirler, ürünler veya çözümler üretme kapasitesi ile karakterizedir. Yüksek düzeyde hayal gücü, sezgi ve alışılmışın dışında bağlantılar kurma becerisi görülür. Bu bireyler sanatta, bilimde, edebiyatta veya problem çözmede benzersiz ve yenilikçi yollar keşfederler. Yaratıcılık, genel zekâdan bağımsız olabilen bir özellik olarak ele alınmaktadır (Runco & Albert, 2010).

Liderlik Yeteneği: Sosyal bir yetenek türü olan liderlik; grupları etkileme, yönlendirme, organize etme ve sosyal ilişkilerde ustalık gösterme kapasitesidir. Bu bireyler, iletişim becerileri kuvvetli, ikna edici, sorumluluk sahibi ve grup dinamiklerini anlama yeteneğine sahiptir. Sosyal durumlarda olgunluk gösterir ve başkalarını motive edebilirler (Renzulli, 2011).

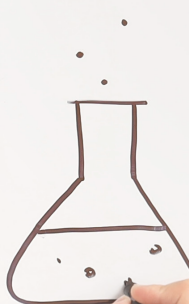
Görsel ve Sahne Sanatları Yeteneği: Görsel sanatlar (resim, heykel, tasarım) veya performans sanatları (müzik, dans, tiyatro) gibi alanlarda üstün performans gösteren bireyleri kapsamaktadır. Bu yetenek, belirli bir sanat formuna yönelik ileri düzeyde teknik beceri, estetik duyarlılık ve yorumlama gücü gerektirmektedir.

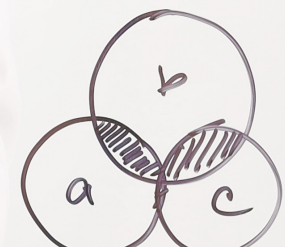
$$n = \frac{M}{N}$$

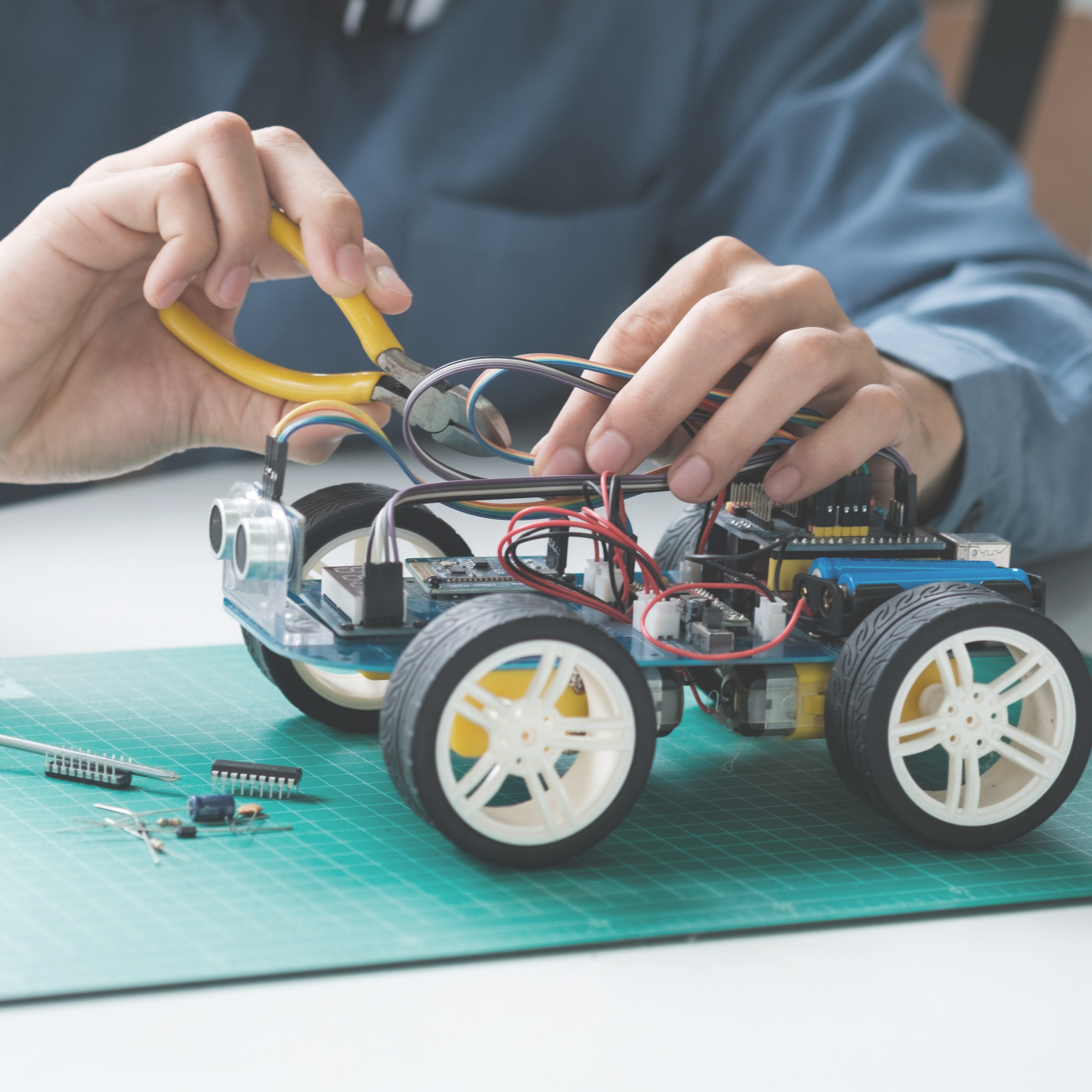

$$\sqrt{2 + a_n} = a_n$$

B. ↑

Psikomotor Yetenek: Atletizm, dans veya el becerisi gerektiren belirli meslekler (örneğin cerrahlık) gibi alanlarda üst düzey performans ile ilişkilidir. Olağanüstü el-göz koordinasyonu, fiziksel dayanıklılık, hız ve beceri ile kendini gösterir. Modern tanımlamalarda bu yetenek, genellikle diğer yetenek türleriyle (örneğin stratejik düşünme) birleşik olarak ele alınmaktadır.

Özel yeteneklilik tek bir yapıdan ibaret değildir. Genel zihinsel yetenek dışında, özel akademik, yaratıcı, liderlik, görsel ve sahne sanatları ve psikomotor yetenekler gibi farklı alt türleri bulunur.

Özel Yeteneklilik Gelişim Özellikleri

Özel yetenekli bireyler, gelişimsel özellikleri açısından akranlarından niteliksel ve niceliksel farklılıklar gösterirler. Bu özellikler bilişsel, sosyal-duygusal ve fiziksel alanlarda kendini gösterir ve eş zamanlı olmayan bir gelişim söz konusu olabilir.

1. Bilişsel Gelişim Özellikleri

Erken ve Hızlı Dil Gelişimi: Geniş bir kelime hazinesi, karmaşık cümle yapıları kurma, erken yaşta okuma-yazma öğrenme ve mecazi dili kolaylıkla anlama yeteneği görülebilir.

Yoğun Merak ve Öğrenme İsteği: Sürekli «Neden?» ve «Nasıl?» sorularını sorarlar, konuları derinlemesine araştırma eğilimindedirler. Öğrenme motivasyonları içseldir (Silverman, 2013).

Üst Düzey Düşünme Becerileri: Soyut düşünme, analiz, sentez ve değerlendirme becerileri yaşitlarından erken gelişmiştir. Kavramlar arasında alışılmadık bağlantılar kurabilirler.

Mükemmeliyetçilik: Kendilerinden ve yaptıkları işten yüksek beklentileri vardır. Bu durum, hata yapmaktan aşırı korkmaya ve çalışmayı tamamlamaktan kaçınmaya kadar varabilen bir sorun hâline gelebilmektedir.

2. Sosyal-Duygusal Gelişim Özellikleri

Aşırı Duyarlılık: Polonyalı psikiyatrist Kazimierz Dabrowski'nin teorisinin bir parçasıdır. Özel yetenekli bireyler, çevresel uyaranlara karşı aşırı duyarlılık gösterebilirler. Bu duyarlılıklar beş alanda görülmektedir (Mendaglio & Tillier, 2006).

Psikomotor Duyarlılık: Aşırı enerji, hızlı konuşma, hareketlilik duyarlılık alanının temel göstergeleri arasında yer almaktadır.

Duygusal Duyarlılık: Yoğun, karmaşık duygular yaşama, güçlü empati, yoğun heyecan veya melankoli bu alanın temel göstergeleri arasında yer almaktadır.

Zihinsel Duyarlılık: Sürekli soru sorma, entelektüel merak, teorik düşünme tutkusu vb. bu alanın temel göstergeleri arasındadır.

Hayal Gücü Duyarlılığı: Canlı hayal gücü, hayali arkadaşlar, metaforik düşünme, detaylı hayaller kurma bu alanın temel göstergeleri arasında yer almaktadır.

Duyusal Duyarlılık: Işık, ses, koku, dokunma gibi duyu uyaranlara karşı aşırı hassasiyet veya aşırı tepkizlilik, bu alanın temel göstergeleri arasında yer almaktadır.

Eş Zamanlı Olmayan Gelişim: Zihinsel gelişimleri fiziksel ve duygusal gelişimlerinden önde gidebilir. Örneğin 8 yaşında bir çocuk 15 yaş düzeyinde matematik yapabilirken 8 yaş düzeyinde duygusal tepkiler verebilir. Bu durum içsel çatışmalara ve sosyal uyum sorunlarına yol açabilir (Silverman, 2013).

İdealizm ve Adalet Duygusu: Erken yaşlarda soyut kavramlar olan adalet, doğruluk, ölüm gibi konularla ilgilenmeye başlarlar. Dünyadaki haksızlıklara karşı derin bir endişe duyabilir ve bu durum onları strese sokabilir.

Sosyal İlişkilerde Zorluklar: Kendileriyle aynı ilgi ve entelektüel düzeyde akran bulmakta güçlük çekebilirler. Bu nedenle kendilerini yalnız ve izole hissedebilirler. Bazen yetişkinlerle veya daha büyük çocuklarla vakit geçirmeyi tercih ederler.

3. Fiziksel Gelişim Özellikleri

Enerji Düzeyi: Birçok özel yetenekli çocuk, özellikle de psikomotor duyusallığı yüksek olanlar, yüksek bir enerji düzeyine sahip olabilmekte ve yorulmamaktadırlar.

Uyku İhtiyacı: Bazıları diğer çocuklara kıyasla daha az uykuya ihtiyaç duyabilir veya zihinsel aktiviteleri nedeniyle uykuya dalmakta güçlük çekebilir.

Önemli Uyarı: Bu özelliklerin tümünün her özel yetenekli bireyde görülmeyebileceği unutulmamalıdır. Her birey kendine özgüdür ve bu özellikler farklı kombinasyonlarda ve şiddetlerde ortaya çıkabilir.

Özel yetenekli bireylerde eş zamanlı olmayan gelişim görülebilir. Zihinsel gelişimleri, fiziksel veya duygusal gelişimlerinden daha ileride olabilir; bu durum içsel çatışmalara yol açabilir.

Özel Yeteneklilik Yaygınlık

Toplumda özel yetenekli bireylerin oranı, kullanılan tanılama kriterlerine göre değişiklik göstermektedir. Genelleksel olarak istatistiksel anlamda nüfusun yaklaşık %2'lik bir kısmının IQ puanının 130 ve üzerinde olduğu kabul edilir (Bildiren, 2018; Pfeiffer, 2015; Sak, 2012). Ancak çoklu yetenek alanlarını dikkate alan daha kapsayıcı tanımlamalar ile bu oranın daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Özel Yeteneklilik Eğitimi

Özel yetenekli öğrencilerin benzersiz öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için standart müfredat ve öğretim yöntemleri yetersiz kalabilir. Potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri, akademik olarak motive olmaları ve sosyal-duygusal olarak sağlıklı gelişebilmeleri için farklılaştırılmış eğitim stratejilerinin kullanılması gerekmektedir.

(Sak, 2012; Tomlinson, 2014). Bu stratejiler temel olarak içerik, süreç, ürün ve öğrenme ortamının öğrencinin hazır bulunuşluk, ilgi ve öğrenme profiline göre uyarlanmasını içermektedir (VanTassel-Baska&Hubbard, 2016).

Zenginleştirme: Müfredata derinlemesine çalışmalar, projeler ve etkinlikler eklenerek öğrenme deneyiminin genişletilmesi olarak açıklanabilir.

Hızlandırma: Öğrencinin normalden daha hızlı ilerlemesi (ör. sınıf atlama, erken üniversiteye başlama, ileri düzey dersler alma) olarak açıklanabilir.

Öğrenme Grupları: Özel yetenekli öğrencilerin bir arada olduğu özel gruplar, sınıflar veya okulları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bilim ve sanat merkezleri, örgün eğitimlerine devam eden özel yetenekli öğrencilerin okul sonrası saatlerde veya hafta sonları proje tabanlı, zenginleştirilmiş eğitim aldıkları merkezler olarak bu gruplarının içerisinde yer almaktadır.

Mentörlük Programları: Öğrencinin, ilgi duyduğu alanda bir uzman (akademisyen, sanatçı, mühendis vb.) ile eşleştirilerek bire bir çalışmasıdır. Bu, öğrenciye alanında derinlemesine bilgi edinme ve rol model bulma fırsatı sunar.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları (BEP): Öğrencinin bireysel ihtiyaçları, güçlü yönleri, ilgi alanları ve hedefleri doğrultusunda hazırlanan, esnek ve kişiselleştirilmiş öğrenme yol haritalarıdır.

Özel yeteneklilerin eğitiminde araştırmalar, tek tip bir model yerine esnek, bireyselleştirilmiş ve çok yönlü bir yaklaşımın yer aldığı "farklılaştırılmış eğitim" modelinin etkili sonuçlar verdiğini ortaya koymaktadır (Assouline & Lupkowski-Shoplik, 2012). Başarılı bir programın akademik hızlandırma ve zenginleştirmeyi, proje tabanlı öğrenmeyi ve sosyal-duygusal destek mekanizmalarını bir araya getirmesi beklenebilir.

Özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için farklılaştırılmış eğitim stratejileri kullanılır. Zenginleştirme, hızlandırma, mentörlük programları ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları (BEP) bu yaklaşımların temelini oluşturur.

Faydalı Kaynaklar

Özel Yetenek ve BİLSEM'ler Kitabı

Ulaşmak için kodu taratınız

Özel yetenek alanı ve bilim ve sanat merkezlerinin (BİLSEM) tanıtılması amacıyla bilimsel veriler ışığında hazırlanan bu çalışma, Türkiye’de özel yetenek alanında başvurulabilecek önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Çalışmanın amaçlarından biri, özel yetenek alanında tüm paydaşları ve kamuoyunu bilgilendirerek bu konuda farkındalık oluşturmaktır. Yayının içeriğinde; zekâ ve özel yetenek kavramları, özel yetenekli bireylerin özellikleri ve eğitimi, özel yetenekli bireylerin eğitiminde tarihsel gelişim, tanılama süreçleri, bilim ve sanat merkezleri ile bu merkezlerde yürütülen eğitim ve öğretim konuları ele alınmaktadır.

National Association for Gifted Children

Ulaşmak için kodu taratınız

NAGC, özel yetenekliler alanında dünyanın önde gelen ve köklü sivil toplum kuruluşudur. 1954 yılında kurulan organizasyon, özel yetenekli ve üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarının karşılanması için faaliyet göstermektedir. NAGC’nin misyonu, bu çocukların potansiyellerini tam olarak gerçekleştirebilmeleri için ebeveynlere, eğitimcilere ve politika yapıcılara ihtiyaç duydukları kaynakları, profesyonel gelişim fırsatlarını ve savunuculuk desteğini sağlamaktır.

Ulaşmak için kodu taratınız

World Council for Gifted and Talented Children

WCGTC, özel yetenekli çocukların ihtiyaçlarına ve gelişimlerine odaklanan, kâr amacı gütmeyen uluslararası bir organizasyondur. 1975 yılında kurulan WCGTC, dünya çapında özel yeteneklilik alanında çalışan akademisyenleri, eğitimcileri, araştırmacıları, ebeveynleri ve diğer paydaşları bir araya getiren önde gelen bir küresel ağıdır. Temel amacı, özel yetenekli bireylerin eğitimi ve refahı için küresel farkındalığı artırmak, araştırmaları teşvik etmek ve en iyi uygulamaların paylaşılmasını sağlamaktır.

KAYNAKLAR

- Assouline, S. G., & Lupkowski-Shoplik, A. (2012). The talent search model of gifted identification. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 30(1), 45–59. <https://doi.org/10.1177/0734282911433946>
- Bildiren, A. (2018). Üstün yetenekli çocuklar. Pegem Akademi.
- Mendaglio, S., & Tillier, W. (2006). Dabrowski's Theory of Positive Disintegration and Giftedness: Overexcitability Research Findings. *Journal for the Education of the Gifted*, 30(1), 68–87. <https://doi.org/10.1177/016235320603000104>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2024). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. Ankara: MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_05/05101801_BILSEM_Yonergesi.pdf
- National Association for Gifted Children (NAGC). (2019). *Definitions of giftedness*. <https://www.nagc.org/resources-publications/resources/definitions-giftedness>
- Pfeiffer, S. I. (2015). *Essentials of gifted assessment*. John Wiley & Sons.
- Plomin, R., & Deary, I. J. (2015). Genetics and intelligence differences: five special findings. *Molecular psychiatry*, 20(1), 98–108. <https://doi.org/10.1038/mp.2014.105>
- Renzulli, J. S. (2011). What Makes Giftedness?: Reexamining a Definition. *Phi Delta Kappan*, 92(8), 81–88. <https://doi.org/10.1177/003172171109200821>
- Runco, M. A., & Albert, R. S. (2010). Creativity research: A historical view. In J. C. Kaufman & R. J. Sternberg (Eds.), *The Cambridge handbook of creativity* (pp. 3–19). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511763205.003>
- Sak, Ugur. (2012). *Üstün zekalılar: Özellikleri tanınmaları ve eğitimleri*. Vize Akademik.
- Silverman, L. K. (2013). Asynchronous development. In C. M. Callahan & H. L. Hertberg-Davis (Eds.), *Fundamentals of gifted education: Considering multiple perspectives* (pp. 81–89). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203848173>
- Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P., & Worrell, F. C. (2011). Rethinking giftedness and gifted education: A proposed direction forward based on psychological science. *Psychological Science in the Public Interest*, 12(1), 3–54. <https://doi.org/10.1177/1529100611418056>
- Tomlinson, C. A. (2014). *The differentiated classroom: Responding to the needs of all learners* (2nd ed.). ASCD.
- VanTassel-Baska, J., & Hubbard, G. F. (2016). Classroom-based strategies for advanced learners in rural settings. *Journal of Advanced Academics*, 27(4), 285–310. <https://doi.org/10.1177/1932202X16657645>
- Winner, E. (2000). The origins and ends of giftedness. *American Psychologist*, 55(1), 159–169. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.159>

T.C. MİLLÎ EğİTİM BAKANLIğI
ÖZEL EğİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜğÜ